

Christian Redinger sa potápal do posvätných studní Mayov na Yucatáne

Mladý rakúsky filmár **Christian Redinger** sa festivalu Envirofilm prvýkrát zúčastnil v roku 2005. Za film *Penyu*, *Penyu – korytnačky Celébskeho mora* získal Cenu primátora Banskej Bystrice. Ešte predtým, v roku 2002, na festivale potápačských filmov v Tatrách, bol za výtvarnú stránku ocenený jeho film *Korytnačia hrobka*.

Na tohtoročný Envirofilm Christian Redinger prihlásil do súťaže film *Cenoty – posvätné studne Mayov*. Predvýberová komisia film vybrala pred medzinárodnú porotu, bude teda bojovať o festivalové ceny a priazeň divákov. Autor v ňom objavuje vzácne, posvätné studne Mayov na juhovýchode Mexika. Ako sa o týchto studniach dozvedel? „Časť mojej rodiny žije v Mexiku a stretli sme sa na Yucatáne, aby sme spolu strávili niekoľko dní pri mori. Náhodou som sa dozvedel v Playa del Carmen o „cenotoch“ – ohromnom jaskynnem systéme, ktorý sa rozprestiera pod povrchom Yucatánu v dĺžke viac ako päťsto kilometrov,“ hovorí Christian Redinger. Už po prvom potápaní v priezračnej vode jedného cenotu s jeho snehobielymi kvapľami, dopadmi svetla a fascinujúcimi živočíchmi mu bolo jasné, že sa sem určite čoskoro vráti, aby nakrútil film. O mytologickom a reálnom význame cenotov pre kultúru Mayov sa dozvedel až počas nakrúcania filmu, keď sa touto témou intenzívnejšie zaoberal. Tieto podzemné rieky boli nielen vstupom do onoho sveta, ale aj jediným zdrojom pitnej vody na Yucatáne pre státisíce ľudí. Nakrútiť tento film znamenalo zájsť naozaj ďaleko do histórie Mayov.

„Na vysoko vyvinutej kultúre Mayov je pre mňa skutočne fascinujúci jej úpadok a zánik. Mayovia pochopili vo svojich mýtoch mnohé ekologické súvislosti ich životného prostredia. Toto poznanie im však vôbec nebránilo džungľu Yucatánu takmer celkom vyrúbať a premeniť na ornú pôdu. Na pálenie vápna na stavbu a štukatérske práce v ich chrámoch potrebovali taktiež nespočetné

množstvo dreva. Erózia ako aj obdobia sucha boli pravdepodobne príčinou neúrody. Nastal hlad a núdza, tuberkulóza, vojny a následne vzbury proti šľachte a kňazstvu. Nakoniec sa Mayovia, ktorí prežili, vzdali svojich miest, svojich znalostí, písma, dokonca celej svojej vyspelej kultúry. Toto je skutočne fascinujúce a myslím, že sa z toho možno veľmi veľa naučiť,“ hovorí autor a dodáva, že na Yucatáne strávil, žiaľ, iba devätnásť dní. „Bol by som veľmi rád zostal dlhšie. Keď sa človek vyhne turistickým centráram, polostrov je krásna krajina na dovolenku.“

Na začiatku filmovania mu najviac chýbal partner na potápanie, na ktorého by sa pri problémoch mohol na sto percent spoľahnúť. Potápanie v jaskyniach je natoľko životu nebezpečné, že človek je úplne závislý od svojho technického vybavenia. Keď toto zlyhá, je bez partnera stratený. „Šťastnou náhodou sa mi podarilo prehovoriť môjho priateľa Williama C. Parksa, aby ma sprevádzal pri nakrúcaní do cenotov. Bez Billa by táto expedícia nebola možná a bez jeho práce ako osvetľovača by bol film len spolovice taký pôsobivý. Bill je profesionál, ktorý si v nebezpečných situáciách zachová chladnú hlavu. Toto som si uvedomil, keď pri jednom potápaní v priebehu dvoch minút vypadli všetky štyri nezávislé osvetľovacie systémy. Ako uvidíte, s Billom sme napriek tomu našli východisko pomocou núdzového osvetlenia a zabezpečovacích lán.“

Vrátime sa ešte ku korytnačkám, o ktorých Christian Redinger nakrútil úžasné, v úvode spomenuté dokumenty *Korytnačia hrobka* a *Penyu, Penyu – korytnačky Celébskeho mora*. Korytnačky sú nesporne veľmi zaujímavé živočchy. Čím zaujali jeho?

„Morské korytnačky existujú už vyše 150 miliónov rokov, čo je nepredstaviteľne dlhý časový úsek. Nám, ľuďom, sa však podarilo tieto živočchy priviesť na pokraj záhuby počas jedného, jediného storočia. Táto skutoč-

Už pri prvom potápaní v priezračnej vode jednej z posvätných studní Mayov (cenotu) v mexickom Yucatáne Christian Redinger vedel, že sa tam určite vráti nakrútiť film

nosť ma šokovala, obzvlášť preto, že som sám mohol zažiť, akou dramatickou rýchlosťou ubúda populácia morských korytnačiek. Ako štrnásťročný som mal to šťastie, že som od svojich rodičov dostal potápačský výcvik. Bolo to v roku 1991 na niekoľkých malých ostrovoch pri východnom pobreží Bornea. Ešte sa pamätám, že na týchto ostrovoch každú noc prišlo na súš asi osemdesiat morských korytnačiek naklásť vajčka. V roku 2006 to boli spravidla už len dve až tri korytnačky, niekedy však už ani jediná. Vinu na tom nesie nekontrolovaný zber korytnačích vajec ako delikatesy. Navyše dospelú populáciu morských korytnačiek decimuje intenzívny lov, lodná doprava a znečistenie svetových morí umelohmotnými vrecami.“

Christian Redinger, ktorý v súčasnosti pracuje ako pomocný zdravotnícky pracovník (v júni končí štúdium medicíny), sa k filmovaniu dostal vďaka svojmu otcovi, ktorý bol praktický lekár a špecialista na potápačskú medicínu a, samozrejme, nadšený filmár podvodného sveta. „Mal som šťastie mnohému sa od neho naučiť. Ako osemnásťročný som si nekúpil, ako mnohí iní, auto alebo motorku, ale kameru a vyprodukoval som svoj prvý film o podvodnom svete ostrova Sipadan v Malajzii. Náhodou vtedy hľadal Bavorský rozhlas kameramana podvodného sveta pre jeden dokumentárny film o morských korytnačkách. Tak som sa napokon dostal k televízii.“

Sympatický rakúsky dokumentarista má, ako napokon každý, svoje filmárske túžby. Priznáva, že má nápady pre najbližšie tri filmy. „Bolo by, prirodzene, nerozumné, zverejniť ich pred dokončením, nemyslíte? Avšak môžem prezradiť, že v súčasnosti plánujem nakrúcanie na Sardínii a v Afrike. Ak budeme pri nakrúcaní úspešní, potešilo by ma, ak by som mohol aj moje ďalšie filmy prezentovať na festivale Envirofilm,“ hovorí s úsmevom.

Anna Gudzová

Foto: archív Christiana Redingera

Súťažný film Envirofilmu 2008

Cenoty – posvätné studne Mayov (Rakúsko), autor: Christian Redinger

Na polostrove Yucatán, na juhovýchode Mexika, v oblasti, v ktorej dve tretiny roka sotva zaprší a každá kvapka zrážok sa rýchlo infiltruje vo vápenci, rozvinuli Mayovia za 3 000 rokov vyspelú kultúru. „Dzonot“ – posvätné pramene – nazývali Mayovia bezpočetné malé otvory vytvorené vodou v suchom lese Yucatánu, ktoré zabezpečovali ich prežitie v obdobiach sucha. Cenoty, ako sa dnes pramene nazývajú, zohrávali centrálnu úlohu v ich mytológii. Pod ich povrchom ležal vchod do podsvetia, k pramoru bez svetla na onej strane, ktoré poskytovalo útočisko bohom, predkom a živočíchom. Ale ako mohli tieto malé jazierka zabezpečiť zásobovanie vodou celého národa, ktorý sa venoval intenzívnemu poľnohospodárstvu a vyklčoval takmer celú yucatánsku džungľu, aby získal ornú pôdu? Až v nedávnej dobe sa podarilo jaskynným potápačom rozlúštiť túto hádanku: mohutný podzemný riečny systém, dlhý stovky kilometrov, spája jednotlivé cenoty navzájom medzi sebou. V týchto jaskyniach tečie dažďová voda z vnútra krajiny smerom k moru.

